

Libris

Respect pentru oameni și cărți



DARUL DESĂVÂRȘIT

gânduri despre civilizația creștină

teodor baconschi

Prefață: Predoslovie postmodernă	9
--	---

I

Despre inteligența credinței	17
Creștinismul protestește?	21
Nevoia de monahism	25
Realismul duhovnicesc	29
Terapia unei renașteri lăuntrice	33
Trezvia comunitară	37
Cine pe cine „amenință”?	41
Comuniunea interortodoxă ca eveniment	45
<i>Dignus est?</i>	50
Evanghelia la zi	54
Credință și rațiune, laolaltă	58
Noi și Bizanțul	62
Fostul Orient creștin	66

Patriarhul Justinian Marina	73
Despre André Scrima	77
Recitind <i>Filocalia</i>	81
Un reacționar impenitent	85
Trei istorii pontificale	89
Ultimul Wajda	93

III

Confuzii colective	99
Fanatism	103
Jihadul ca fapt cotidian	107
Banalizarea terorismului	111

IV

Smerenia ca surpriză	117
Căderea ca urcuș	121
Edituri creștine	125
O fundătură somptuoasă	129
„Holism” ortodox?	133

Viitorul.....	137
Înspre lumea lui Ubereni și cărți.....	141
Doamne, ajută!	145
O tensiune bimilenară	149
La Țarigrad... ..	153
Războiul dintre noi	157
Revoltă și resentiment	161
Spinul din carne.....	165
Părinți și urmași	169
Cultura gratuită	173
Public mic-burghez, presă proletară	177
Spre lupta cea bună	181
<i>Homo deus?</i>	185
Variațiuni pe aceeași temă	189
<i>Deus absconditus</i>	193
Final de epocă (deschis)	198
Timpuri noi	202
Despre mediocritate în lumea secularizată	207

Libris

Respect pentru oameni și cărți

DESPRE INTELIGENȚA CREDINȚEI

Auzim tot mai multe despre războiul cultural dintre „progresiști” și „conservatori”. E limpede că la el participă mulți soldați și puțini generali: cei mai numeroși sunt cei care, fără să cunoască tradiția intelectuală a forțelor în conflict, se sprijină pe sentimente vagi și informații puține. Noi plecăm de la convingerea că orice creștin e un conservator: vrea să păstreze vie o tradiție bimilenară, își definește identitatea prezentă prin cunoașterea istoriei, cu toate experiențele acumulate, și îi venerază pe sfinți, ca mari oameni desăvârșiți în credință și viață bineplăcută lui Dumnezeu, pe care îi întâlnești în icoane, nu prin metrou. Creștinul este însă legat la fel de intim de prezent, unde-și lucrează mântuirea, și de viitor, unde e plasată Parusia, ca preludiu eshatologic al Împărăției divine. Credem, așadar, că Dumnezeu e stăpânul timpului și că a-L căuta pe Domnul Iisus Hristos implică a fi activ în

toate dimensiunile acestuia, de la trecutul cel mai îndepărtat, până la întruchiparea cea mai eliptică a tainelor viitoare. Prin urmare, creștinul e mai mult decât un conservator. E un martor implicat al scenei contemporane și o conștiință care găzduiește deja chipul celor ce vor veni.

Evident, „creștinul” e o abstracție, pe când în fiecare dintre noi se afirmă o persoană irepetabilă, făurită din varii influențe, teste existențiale, fapte de cunoaștere și aspirații, dar și renunțări, eșecuri, vise, regrete sau înzestrări. Diversitatea aceasta face bogăția eclezială, care nu se oprește la zidurile lăcașelor de cult, ci vibrează concentric, până la marginile lumii văzute, întâlnindu-se intuitiv cu peisajul celei nevăzute. Așadar, și creștinul (ca model al ucenicului pe cale), cât și creștinii, ca sumă interactivă de oameni în comuniune de credință, se mișcă pe o plajă socio-culturală cu geometrie variabilă. Nu trebuie, cu alte cuvinte, să ne identificăm sumar cu vreo „tabără” în ciوندăneala ideologico-filozofică de care pomeneam la începutul notațiilor mele. Aș spune, fără să forțez paradoxul,

că progresăm spre o inteligență conservatoare. Și o facem în cele mai diverse chipuri, de la ascultarea, după slabele noastre puteri, a Decalogului, până la transfigurarea imediată, faptică – și la fel de limitată – a Feriicirilor. Nu suntem doar ființe morale, care caută distincția dintre bine și rău, atât de zăpăcită în epoca noastră de relativism, ci și instanțe spirituale, unde se lămurește treptat identitatea noastră profundă: esența ireductibilă, decantată după ce scoatem de pe noi „pielea” omului exterior.

Iată de ce se cuvine să participăm la dezbaterile din societate liberi de orice etichetă ideologică. Să le spunem celor care nu cred, se îndoiesc sau militează pentru tendințele curente (de la adepții „corectitudinii politice”, până la cei care au convingerea că religia și știința se dușmănesc ireconciliabil) că viața în Hristos e o metaforă vie a completitudinii, incluziunii și sintezei, nu o „nișă” sufocantă, unde gândul se ofilește sub o masă inertială de certitudini mecanice. Așa l-aș descrie pe creștinul cumsecade: un om care-și domină orgoliul, se deschide rațional spre alții, află, cunoaște,

Libris
Respect pentru oameni și cărți

împărtășește, țese solidarități în zarea binelui comun, își domină impulsivitatea, ferindu-se deopotrivă de fanatism și de idolatrie. Iar idolatria e tot ce ni se pare absolut în afara lui Dumnezeu. Întrucât diavolul e rău, fără să fie prost, întrucât poate lua până și forma unui înger de lumină, se cade să nu-l subestimăm. Până și portretul-robot al creștinului „ideal” poate fi o sursă de alienare, de inautenticitate, de fariseism. Mă feresc de creștinii prea vizibil „împliniți”, de cei care se ascund sub mantia surâsului social permanent, de cei care n-au îndoieli, tulburări, clipe de tristețe sau căderi sufletești asumate ca atare. Creștinul e pelerinul în veghe, ființa care-și caută adevărul fără farduri și presupuse superiorități. Aflat pe cale, el „progresează”. Aflat la picioarele Crucii, el contemplă și „păstrează” fundamentele unei lumi care nu i se datorează.

Există vreo legătură între realitatea contraselecției și tradiția creștină? Să le despicăm un pic, pe rând. Contraselecția este, din unghiul meu de vedere, strategie deliberată de promovare a mediocrității în România postcomunistă. Ea vine direct din comunism (care, ca orice revoluție, a întors ordinea veche cu josul în sus) și a servit prezervării stării de fapt. În fond, nu a prezervat nimic, pentru că, atunci când faci contraselecția, performanța sistemului se degradează insidios și continuu. În fostul regim – transfigurat sub pretextul democrației „originale” –, cu cât erai mai puțin școlit (sau școlit doar de PCR și organele sale, ceea ce era totuna), cu atât erai mai ușor promovat socio-profesional. Excepțiile (supraviețuitori ai erei „burghezo-moșierești” sau oameni valoroși, tolerați de sistem) nu modificau regula de bază a stimulării mediocrității. Pentru că mediocritatea însemna și aliniere, conformism, predictibilitate comportamentală.